

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82727,Bielski-Saryusz-Zygmunt.html>
2022-10-03, 16:17

Bielski-Saryusz Zygmunt

BIELSKI-SARYUSZ Zygmunt (2 V 1869, Widawa, pow. Łask – 12 IV 1944, Kraków), inżynier mechanik, organizator przemysłu naftowego. Syn Wincentego i Marii Karpińskiej.

We Lwowie ukończył szkołę realną w 1887 i studia na wydz. budowy maszyn Szkoły Politechnicznej, gdzie w 1892 uzyskał dyplom inżyniera mechanika. Rozpoczął pracę jako pomocnik zawiadowcy walcowni Huty „Bankowej” w Dąbrowie Górniczej. Od 1896 kierował warsztatami narzędzi wiertniczych firmy W. Wolski i K. Odrzywolski w kopalni ropy naftowej w Schodnicy. W 1899, po upadku firmy, kierował oddziałem kuźni, obrabiarek i narzędzi wiertniczych w Sanockiej Fabryce Wagonów i Maszyn K. Lipińskiego. Wprowadził tam jako pierwszy do produkcji wgłębne pompy tłokowe wykorzystywane przez przemysł naftowy. W 1900 powrócił do Huty „Bankowej”, gdzie nadzorował wiercenia poszukiwawcze za węglem w okolicach Będzina i Olkusza, a następnie Witkowic na Morawach.

Od 1904 kierował kopalniami ropy naftowej „Polskiej Spółki Naftowej” w Potoku k. Krosna. W 1905 został dyrektorem technicznym kopalni „Spółka Akcyjna Schodnica”. W latach 1906–10 prowadził własne przedsiębiorstwo. Wybudował wtedy pierwsze zbiorniki ziemne na ropę, prowadził wiercenia poszukiwawcze soli potasowych w Morszczynie i Bolechowie oraz gazu ziemnego w Kałuszu. W latach 1910–13 kierował Fabryką Maszyn i Aparatury Gorzelnianej w Sokalu. W 1913 w Tow. Naftowym „Opiag” (Österreichische Petroleum Industrie Aktien Gesellschaft) w Bitkowie kierował wierceniami poszukiwawczymi w Maniowie i Krzyczce. W latach 1914–15 pracował w centralnym zarządzie tej firmy w Wiedniu.

Jesienią 1916 wysłany przez austriackie ministerstwo wojny jako ekspert naftowy do Turcji (rejon Mosulu i Hitu) oceniał eksploatację ropy naftowej z zamiarem zwiększenia jej

wydobycia. Pracowały tam polskie załogi, wiercono systemem kanadyjskim. Urządzeń wiertniczych dostarczała Galicyjska Fabryka Narzędzi Wiertniczych Perkins, Mac Intosh i Zdanowicz ze Stryja.

Po powrocie, w 1917 objął z ramienia firmy „Opiag” kierownictwo wierceń poszukiwawczych za ropą naftową w Ratiszkowicach k. Hodonina, w pld. Morawach. Od 1920 kierował kopalniami ropy naftowej w Bitkowie, a od 1921 w Borysławiu, gdzie od 1923 był dyrektorem kopalń koncernu „Pionier”. W latach 1928–30 był naczelnym dyrektorem kopalń w Koncernie Naftowym „Małopolska” we Lwowie, powstałym w wyniku połączenia: Tow. Naftowego „Premier”, Galicyjskiego Karpackiego Akcyjnego Tow. Naftowego, Spółki Akcyjnej „Nafta” i Spółki Akcyjnej „Fanto”. Latem 1930, na polecenie centralnej dyirekcji Koncernu „Małopolska” w Paryżu B. udał się do Albanii (rejon Tirany, Kučovy i Valony) w celu zbadania tam warunków dla rozwoju kopalń ropy naftowej i asfaltu.

B. kierował też jako profesor nadzwyczajny Katedrą Wiertnictwa i Eksploatacji Nafty na wydz. górniczym Akademii Górniczej w Krakowie od jej utworzenia w 1923. W 1924 został profesorem zwyczajnym. Utworzył wówczas zasobną bibliotekę dzieł naukowych z zakresu geologii naftowej, wiertnictwa i eksploatacji ropy naftowej. Opowiadał się za wprowadzeniem metody wiercenia udarowego linowego, a potem wiercenia obrotowego. Zwalczał stosowanie tłokowania w eksploatacji, jako metody niszczącej złoża naftowe, zachęcał do stosowania pomp głębinowych. Od X 1930 osiadł w Krakowie i poświęcił się pracy naukowej i dydaktycznej. W latach 1931–33 był rektorem Akademii Górniczej.

6 XI 1939 wraz z innymi profesorami uczelni krakowskich w ramach Sonderaktion Krakau został uwięziony, a następnie osadzony w obozie KL Sachsenhausen. Zwolniony 8 II 1940 wykładał w Państwowej Szkole Technicznej Górniczo-Hutniczo-Mierniczej (PSTGHM) w Krakowie.

Dorobek naukowy B. obejmuje ok. 80 publikacji, głównie w czasopismach krajowych i zagranicznych. Zajmował się

przede wszystkim postępowaniem technicznym w polskim kopalnictwie naftowym, jak również jego historią, a zwłaszcza osiągnięciami I. Łukasiewicza. W latach 1926–29 był jednym z redaktorów miesięcznika „Przemysł Naftowy”. Kierował komitetem redakcyjnym *Podręcznika naftowego* (1938) i jest autorem rozdziału *Teoretyczne podstawy wiercenia udarowego* (t. II, cz. 1, z. 2). Drugi tom, *Wydobywanie ropy naftowej*, uległ tuż po wydrukowaniu zniszczeniu w drukarni Piller-Neumana we Lwowie zaraz po wybuchu II wojny światowej. B. opracował też kilka podręczników, wydanych jako skrypty w 1937 przez sekcję wydawniczą Stow. Studentów Akademii Górniczej: *Wiertnictwo* (dwukrotnie) i *Wydobywanie ropy naftowej* oraz przez uczniów PSTGHM: *Eksploatacja ropy i wiertnictwo* (1942), *Historia polskiego kopalnictwa naftowego* (1942), *Wiertnictwo* (1943 i 1944), *Wydobywanie ropy naftowej* (1944).

Był jednym z założycieli Stow. Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego w Borysławiu (1925) i jego prezesem do 1928, a także inicjatorem corocznych zjazdów naftowych w latach 1926–38. W 1936 w Borysławiu środowisko naftowe uroczyście obchodziło 40-lecie pracy zawodowej B., któremu przyznano Medal im. I. Łukasiewicza. W 1937, jako delegat Polski, B. brał udział w II Światowym Kongresie Naftowym w Paryżu. Przed wyborami do Rady Miasta Krakowa (1938) został prezesem Prezydium Polskiego Bloku Katolickiego.

Kawaler Krzyża Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski (2 V 1924).

W budynku wydziału wiertnictwa, nafty i gazu AGH, na pierwszym piętrze znajduje się pamiątkowa tablica poświęcona B. (wspólnie ze Stanisławem Paraszczakiem i Zdzisławem Wilkiem), odsłonięta w 1974.

SBTP (W. Pawłowski).

Stowarzyszenie Polskich Inżynierów Przemysłu Naftowego, „Przemysł Naftowy” 1926, nr 3, s. 83; *Czterdziestoletni jubileusz pracy zawodowej prof. Zygmunta Bielskiego*,

„Przemysł Naftowy” 1936, nr 1, s. 20–21; *Sprawozdanie z uroczystości jubileuszowej prof. inż. Zygmunta Saryusza Bielskiego*, „Przemysł Naftowy” 1936, nr 4, s. 139–140; *Prezydium Polskiego Bloku Katolickiego*, „Głos Narodu” 1938, nr 314, s. 9–12; J. Gwiazdomorski: *Wspomnienia z Sachsenhausen*, Kraków 1969, s. 267; M. Odlanicki-Poczobutt: *Życiorysy profesorów i asystentów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie (1919–1964)*, „Zeszyty Naukowe AGH” 1965, nr 41, z. spec. 4, s. 10–13; J. Sulima-Samujłło (red.): *Z dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1919–1969*, Kraków 1970, s. 619–620; J.J. Cząstka: *Wspomnienie o profesorze Zygmuncie Bielskim w trzydziestoletnią rocznicę śmierci*, „Nafta” 1974, nr 4, s. 187–188; T. Wroński: *Kronika okupowanego Krakowa*, Kraków 1974, s. 47, 101; L. Hajdukiewicz: *Zygmunt Bielski-Saryusz (1869–1944)*, [w:] *Wyrok na Uniwersytet Jagielloński 6 listopada 1939*, Kraków 1989, s. 271–272; K. Jahoda: *Krakowscy Górniczy*, „Przegląd Górniczy” 1990, nr 5, s. 20–23; J. Jaros: „Salamandra” – *pamięci kolegów górników (7)*, „Przegląd Górniczy” 1992, nr 12, s. 18; A. Bolewski: *Mobilizacja sił naukowych i organizacyjnych przy powstawaniu oraz inauguracji Akademii Górniczej w Krakowie: z kart historii*, „Biuletyn Informacyjny Pracowników AGH” 1994, nr 5, s. 5–6; *Poczet Rektorów AGH: lata 1919–2013. Zygmunt Bielski (1869–1944), 1931/32–1932/33*, „Biuletyn AGH” 2013 (wyd. spec. z okazji 100-lecia powołania Akademii Górniczej), s. 14; H. Sieński: *Profesor Zygmunt Saryusz Bielski: tablice – pamięć wiecznie żywa*, cz. 39, „Biuletyn AGH” 2016, nr 104/105, s. 25–27; J. Waclawik: *Kronika Wydziału Górniczego 1919–1999*, Kraków 1999, s. 112; Z. Wójcik: *Ignacy Łukasiewicz*, Radom 2018, s. 183–184.

Andrzej J. Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)